

**СХІДНЕ МІЖОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ
АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ
РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО
ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ**

м. Київ

08.06.2023

№ 70/9-рк/к

КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ»

(конфіденційна інформація)

Щодо припинення бездіяльності, яка містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин та умов виникнення порушення законодавства про захист економічної конкуренції

На виконання доручення Голови Антимонопольного комітету України від 02.11.2021 № 13-01/1044 щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на регіональних ринках у сфері водопостачання та водовідведення, Східним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі - Відділення) була надіслана вимога голови Відділення про надання інформації від 26.01.2022 № 70-02/С-513/7 до КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ».

В ході аналізу відповіді, наданої КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» листом від 23.02.2022 № 77 (вх. № 70-01/944 від 23.02.2022), встановлено наступне.

КОМУНАЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» (надалі - КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ», Підприємство) відповідно до інформації, розміщеної в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань (надалі - ЄДР) за посиланням <https://usr.minjust.gov.ua>, засноване КРОЛЕВЕЦЬКОЮ МІСЬКОЮ РАДОЮ, зареєстроване 11.08.2005, ідентифікаційний код юридичної особи - *(конфіденційна інформація)*. Місцезнаходження КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ»: *(конфіденційна інформація)*.

Відповідно до статуту КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ», затвердженого рішенням 33 сесії КРОЛЕВЕЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ VIII скликання від 31.01.2023 «Про затвердження статуту комунального підприємства «Кролевецьводоканал» в новій редакції, Підприємство набуває прав юридичної особи від дня його державної реєстрації, веде самостійний баланс, має розрахункові рахунки в установах банків, рахунки в банках, органах Державного казначейства, печатку та штамп зі своїм найменуванням, здійснює облік і веде звітність за установленною формою, має право укладати договори, набувати майнових та особистих немайнових прав,

нести обов'язки, бути особою, яка бере участь у справі, що розглядається в судах України, третейських та міжнародних судах.

Підприємство створене для проведення організації ефективної виробничо-господарської діяльності, задоволення потреб установ, підприємств і організацій усіх форм власності, а також громадян продукцією, послугами, з метою отримання прибутку, реалізації на основі отриманого прибутку соціально-економічних інтересів членів трудового колективу.

Згідно з інформацією в ЄДР, видами економічної діяльності за КВЕД-2010 КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» є: *(конфіденційна інформація)*.

Таким чином, у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» є суб'єктом господарювання.

КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» має ліцензію на провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення серії АГ за № 578032, видану Сумською обласною державною адміністрацією 28.11.2013, яка згідно з абзацом четвертим пункту 6 статті 21 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» переоформлена розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації від 15.11.2018 № 671-ОД на безстрокову.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Згідно з статтею 5 Закону України «Про природні монополії» відповідно до цього Закону регулюється діяльність суб'єктів природних монополій у сфері, зокрема, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення.

Отже, КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» у розумінні статей 1, 5 Закону України «Про природні монополії» є суб'єктом природних монополій на ринку централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі - Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики, встановлено наступне.

Відповідно до пункту 3.1. Методики об'єктами аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

Об'єктом аналізу є: КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» - суб'єкт господарювання, який надає послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Відповідно до пункту 4.1. Методики перелік товарів, щодо яких має визначитися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її території і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

Визначення ознак одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи) здійснюється, виходячи з подібності, зокрема: споживчих характеристик, умов споживання, умов реалізації та цін.

Статтею 1 Закону України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» визначено, зокрема, що:

централізоване питне водопостачання - господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води;

централізоване водовідведення - господарська діяльність із відведення та очищення стічних вод за допомогою системи централізованого водовідведення.

Згідно з пунктом 2 частини першої статті 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення відносяться до комунальних послуг.

Відповідно до пункту 2 частини третьої статті 4 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до повноважень органів місцевого самоврядування відносяться повноваження з встановлення цін/тарифів на комунальні послуги.

Рішенням виконавчого комітету КРОЛЕВЕЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ від 24.01.2022 № 04 КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» встановлені з 01.02.2022 тарифи на послуги з централізованого водопостачання за категоріями: населення – 24,32 грн. (з ПДВ) за 1 м3, бюджетні установи – 25,43 грн. (з ПДВ) за 1 м3, інші споживачі – 27,65 грн. (з ПДВ) за 1 м3; на послуги з централізованого водовідведення за категоріями: населення – 35,75 грн. (з ПДВ) за 1 м3, бюджетні установи – 37,72 грн. (з ПДВ) за 1 м3, інші споживачі – 40,99 грн. (з ПДВ) за 1 м3.

Отже, послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є товаром, щодо якого визначається монопольне (домінуюче) становище КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ».

Згідно з частиною першою статті 1 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживачі житлово-комунальних послуг діляться на індивідуальних та колективних, а саме:

- індивідуальний споживач - фізична або юридична особа, яка є власником (співвласником) нерухомого майна, або за згодою власника інша особа, яка користується об'єктом нерухомого майна і отримує житлово-комунальну послугу для власних потреб та з якою або від імені якої укладено відповідний договір про надання житлово-комунальної послуги;
- колективний споживач - юридична особа, що об'єднує споживачів у будівлі та в їхніх інтересах укладає договір про надання комунальної послуги.

Відповідно до частини другої статті 6 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» виконавцями комунальних послуг з централізованого водопостачання/централізованого водовідведення є суб'єкти господарювання, що провадять господарську діяльність з централізованого водопостачання/централізованого водовідведення.

Відповідно до пунктів 5.1 - 5.3. Методики, товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими, зокрема, є:

- подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання, тощо;

- подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей характеристик, якісних показників, тощо;
- наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи);
- відсутність суттєвої різниці в цінах; взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

Взаємозамінні товари належать до групи однорідних товарів (товарних груп), які розглядаються споживачем як один і той же товар (товарна група), і які можуть бути стандартизовані або диференційовані.

Стандартизованими товарами (товарними групами) можуть розглядатися товари, які мають єдину систему показників, параметрів, що характеризують товар, і у виробництві яких використовуються єдині чи однакові технічні стандарти, технічні умови, стандарти застосування, тощо.

Згідно з абзацом другим частини першої статті 1 Закону України «Про природні монополії» товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами).

Таким чином послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення не мають замінників.

Отже, за таких обставин товарними межами ринку є послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Відповідно до вимог пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів є неможливим або недоцільним.

Згідно з інформацією, наданою КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» листами від 23.02.2022 № 77 (вх. № 70-01/944 від 23.02.2022) та від 03.03.2023 № 68 (вх. № 70-01/556 від 03.03.2023), останнє надавало послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення протягом 2020 – січня 2023 років в межах міста Кролевець Сумської області.

Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є територія міста Кролевець Сумської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні Підприємства.

Відповідно до пункту 7.1. Методики часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило, рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.

У період 2020 – січня 2023 років КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» було єдиним суб'єктом господарювання, яке надавало послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в межах міста Кролевець Сумської області.

В зазначений період структура ринку зазначених послуг не змінювалась.

Отже, часовими межами ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення визначено період 2020 – січень 2023 років.

Відповідно до пункту 9.2. Методики бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є: обмеження за попитом, пов'язані з високою насиченістю ринку товарами (товарними групами) та низькою платоспроможністю покупців; адміністративні обмеження; економічні та організаційні обмеження; екологічні обмеження; нерозвиненість ринкової інфраструктури; інші обмеження, що спричиняють суттєві витрати, необхідні для вступу на певний ринок товару (товарної групи).

Ринок послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення характеризується наявністю технічних і адміністративних бар'єрів з огляду на наступне.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Окрім цього, основними бар'єрами вступу на ринок послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення є обмеження, пов'язані з необхідністю мати в наявності технічні засоби, включаючи мережі, споруди, устаткування (пристрої), для централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, що пов'язані єдиним технологічним процесом.

Відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» у територіальних (географічних) межах території міста Кролевець Сумської області, на якій розташовані мережі, що перебувають у власності та/або користуванні КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ», у період 2020 – січня 2023 років має ознаки суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.

Частиною другою статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» визначено, що договори про надання житлово-комунальних послуг укладаються відповідно до типових або примірних договорів, затверджених Кабінетом Міністрів України або іншими уповноваженими законом державними органами відповідно до закону. Договори про надання комунальних послуг можуть затверджуватися окремо для різних моделей організації договірних відносин (індивідуальний договір, індивідуальний договір з обслуговуванням внутрішньобудинкових систем, колективний договір) та для різних категорій споживачів (індивідуальний споживач (співвласник багатоквартирного будинку, власник будівлі, у тому числі власник індивідуального садибного житлового будинку), колективний споживач).

Постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» затверджено Правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типові договори про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для різних моделей організації договірних відносин та для різних категорій споживачів.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 85 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019р. № 690» (надалі – Постанова № 85) Правила надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типові договори про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення для різних моделей організації договірних відносин та для різних категорій споживачів викладені в новій редакції (надалі – Правила № 690 в редакції Постанови № 85, Типові договори в редакції Постанови № 85).

Відповідно до підпункту 6 пункту 39 Типового індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення в редакції Постанови № 85, споживач має право отримувати від виконавця неустойку (штраф) у розмірі

0,01 відсотка вартості середньодобового споживання послуг, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуг, але не менше 15 днів), за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості (крім нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалася ліквідація або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуг, що виникли з вини споживача). Також підпунктом 17 пункту 42 вказаного Типового договору передбачено, що виконавець зобов'язаний самостійно протягом місяця, що настає за розрахунковим періодом, здійснювати перерахунок вартості послуг за весь період їх ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України, а також сплачувати споживачеві неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка середньодобової вартості споживання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуг), за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості (за виключенням нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого відбувалися ліквідація або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуг, що виникли з вини споживача). Пунктом 47 визначено, що у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості виконавець зобов'язаний самостійно протягом місяця, що настає за розрахунковим періодом, здійснити перерахунок вартості послуг за весь період їх ненадання, надання не в повному обсязі або неналежної якості відповідно до порядку, визначеного Кабінетом Міністрів України, а також сплатити споживачу неустойку (штраф) у розмірі 0,01 відсотка вартості середньодобового споживання послуги, визначеної за попередні 12 місяців (якщо попередніх місяців нараховується менш як 12 - за фактичний час споживання послуги, але не менше 15 днів), за кожен день ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості (крім нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт або періоду, протягом якого здійснювалася ліквідація або усунення виявлених неполадок, пов'язаних з отриманням послуг, що виникли з вини споживача).

Згідно з пунктом 1 Правил № 690 в редакції Постанови № 85, останні регулюють відносини між суб'єктом господарювання, що провадить господарську діяльність з централізованого водопостачання та/або централізованого водовідведення (далі - виконавець), та індивідуальним і колективним споживачем, який отримує або має намір отримувати послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а також визначеною власником (співвласниками) особою, що здійснює розподіл обсягів послуг.

Абзацом другим частини третьої статті 6 Цивільного кодексу України передбачено, що сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства випливає з їх змісту або із суті відносин між сторонами.

Згідно з частиною першою статті 203 Цивільного кодексу України зміст правочину не може суперечити цьому кодексу, іншим актам цивільного законодавства.

Частиною першою статті 648 Цивільного кодексу України передбачено, що зміст договору, укладеного на підставі правового акту органу державної влади, органу місцевого самоврядування, обов'язкового для сторін (сторони) договору, має відповідати цьому акту.

Відповідно до пункту 5 Правил № 690 в редакції Постанови № 85, послуги надаються споживачу згідно з умовами типового договору про надання послуг, що укладається з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про житлово-комунальні послуги», та вимогами цих Правил.

КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» листом від 23.02.2022 № 77 (вх. № 70-01/944 від 23.02.2022) надало копії 5-ти чинних договорів з індивідуальними споживачами категорії

«населення» щодо надання їм послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, а саме з:

- гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/76/8379 про надання послуг з централізованого водопостачання від 02.06.2020);
- гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/85/6908 про надання послуг з централізованого водопостачання від 18.06.2020);
- гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/216/304 про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення від 05.11.2020);
- гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/60/6028 про надання послуг з централізованого водопостачання від 31.03.2021);
- гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/54/2917 про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення від 15.03.2021) (надалі - Договори).

В ході їх огляду встановлено, що це типова форма для споживачів категорії «населення».

Аналізом вказаних Договорів встановлено, що вони суперечать вимогам Закону України «Про житлово-комунальні послуги», а також не приведені у відповідність до положень Правил № 690, в редакції Постанови № 85, та Типового індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, в редакції Постанови № 85, окрім цього суттєво звужуються права споживачів порівняно з нормами діючого законодавства.

В Договорах про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, укладених зі споживачами, не визначено розміру неустойки (штрафу, пені) (частина друга статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги»), яку КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» зобов'язано сплатити споживачу у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі або неналежної якості, що фактично позбавляє споживача цього права, гарантованого нормами Закону України «Про житлово-комунальні послуги» та може призвести до необґрунтованих нарахувань за вказані послуги у разі їх надання не в повному обсязі або зниження їх якості та ущемлення інтересів споживачів.

В пунктах 1.9, 1.10 договору з гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/60/6028 про надання послуг з централізованого водопостачання від 31.03.2021; гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/54/2917 про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення від 15.03.2021) та в пунктах 1.8, 1.9 договору з гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/216/304 про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення від 05.11.2020); гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/85/6908 про надання послуг з централізованого водопостачання від 18.06.2020); гр. (конфіденційна інформація) (Договір № 02/76/8379 про надання послуг з централізованого водопостачання від 02.06.2020), зазначено, що розрахунковим періодом є календарний місяць. У разі застосування щомісячної системи оплати послуг платежі вносяться не пізніше 10 числа місяця, що настає за розрахунковим. За несвоєчасне внесення плати із споживача стягується пеня у розмірі подвійної ставки НБУ за кожен день прострочення.

Разом з тим, в пункті 37 Правил № 690 в редакції Постанови № 85 встановлено, що розрахунковим періодом для оплати обсягу спожитих послуг є календарний місяць. Оплата послуг здійснюється не пізніше останнього дня місяця, що настає за розрахунковим періодом (граничний строк внесення плати за спожиті послуги), якщо інший порядок та строки не визначені договором.

Також пунктом 33 Типового індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в редакції Постанови №85 встановлено, що споживач здійснює оплату за цим договором щомісяця не пізніше останнього числа місяця, що настає за розрахунковим періодом.

Зменшення в діючих Договорах граничного строку внесення плати за спожиті послуги може призвести до ущемлення інтересів споживачів, оскільки надає можливість КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» нарахувати пеню за несвоєчасну сплату спожитих послуг та/або обмежити (припинити) надання послуг раніше строку, передбаченого законодавством.

Зокрема, згідно з абзацом першим частини четвертої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», виконавець комунальної послуги (крім послуг з постачання та розподілу електричної енергії та природного газу) має право обмежити (припинити) надання відповідної комунальної послуги її споживачу незалежно від обраної моделі організації договірних відносин у разі непогашення в повному обсязі заборгованості за спожиті комунальні послуги протягом 30 днів з дня отримання споживачем попередження від виконавця. Таке попередження надсилається споживачу не раніше наступного робочого дня після спливу граничного строку оплати комунальної послуги, визначеного законодавством та/або договором про надання відповідної комунальної послуги.

КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» було внесено цю норму в скороченому вигляді в тексти Договорів, виключивши при цьому слова: таке попередження надсилається споживачу не раніше наступного робочого дня після спливу граничного строку оплати комунальної послуги, визначеного законодавством та/або договором про надання відповідної комунальної послуги.

Окрім того, згідно з діючим законодавством, а саме: частини першої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», пункту 41 Правил № 690 в редакції Постанови № 85, пункту 44 Типового індивідуального договору про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення в редакції Постанови №85 у разі несвоєчасного здійснення платежів за послуги споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі, встановленому в договорі, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення. Загальний розмір сплаченої пені не може перевищувати 100 відсотків загальної суми боргу. Нарахування пені починається з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку внесення плати за послуги. Пеня не нараховується за умови наявності заборгованості держави за надані населенню пільги та житлові субсидії та/або наявності у споживача заборгованості з оплати праці, підтвердженої належним чином.

Отже чинними нормативно-правовими актами не передбачено сплату споживачем пені в розмірі подвійної облікової ставки Національного банку України від суми простроченого платежу за кожен день прострочення.

Згідно із статтею 1 Закону України «Про Національний банк України», облікова ставка Національного банку України – це один із монетарних інструментів, за допомогою якого Національний банк України встановлює для банків та інших суб'єктів грошово-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених та розміщених грошових коштів.

Відповідно до даних, наведених на сайті Національного банку України (далі - НБУ) за посиланням <https://bank.gov.ua/ua/monetary/archive-rish>, облікова ставка НБУ становила:

Період	% річних
2023 рік	
з 27.01	25,0
2022 рік	
з 09.12	25,0
з 21.10	25,0
з 09.09	25,0
з 22.07	25,0
з 03.06	25,0
з 04.03	10,0
з 21.01	10,0

2021 рік	
з 10.12	9,0
з 22.10	8,5
з 10.09	8,5
з 23.07	8,0
з 18.06	7,5
з 16.04	7,5
з 05.03	6,5
з 22.01	6,0

Так, наприклад:

- при обліковій ставці НБУ 6 % річних, що діяла з 22.01.2021 по 04.03.2021, пеня передбачена Договорами в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення буде становити: $6\%:365 \text{ днів} \times 2=0,03 \%$ в день;

- при обліковій ставці НБУ 10 % річних, що діяла з 21.01.2022 по 04.03.2022, пеня передбачена Договорами в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення буде становити: $10\%:365 \text{ днів} \times 2=0,05 \%$ в день.

Отже, при застосуванні подвійної облікової ставки НБУ від суми простроченого платежу за кожний день прострочення, розмір нарахованої пені у вказані вище періоди буде значно більшим (у 3-5 разів), ніж при нарахуванні пені в розмірі 0,01 відсотка суми боргу за кожний день прострочення як передбачено діючим законодавством.

За інформацією, наданою КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» листом від 03.03.2023 № 68 (вх. № 70-01/556 від 03.03.2023), ним не уклалися договори про надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення з урахуванням змін, передбачених Постановою № 85, та не проводилося інформування споживачів щодо приведення діючих договорів до вимог Типових договорів в редакції Постанови № 85.

Неприведення КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» діючих договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення до вимог Типових договорів в редакції Постанови №85, суперечить нормам Закону України «Про житлово-комунальні послуги», Правилам № 690 в редакції Постанови № 85, звужує права споживачів у відносинах із КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» як виконавцем послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення та може призвести до ущемлення їх інтересів.

Така бездіяльність КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» була б неможлива за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, адже в такому випадку споживачі мали б можливість обирати між кількома виконавцями, і у разі ущемлення їх інтересів могли б обрати іншого виконавця таких послуг.

За відсутності конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення споживачі не мають альтернативних джерел придбання зазначених послуг.

В той час, коли КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ» є єдиним надавачем послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, стосунків з яким неможливо уникнути, його експлуатуюча поведінка завдає шкоду інтересам споживачів, слабка позиція яких використовується на власну користь через відсутність альтернативних джерел отримання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживанням монополюним (домінуючим) становищем на ринку є дії чи

бездіяльність суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Згідно з частиною третьою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку забороняється і тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Враховуючи наведене, бездіяльність КП «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ», яка полягає у неприведенні діючих зі споживачами договорів щодо надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення до положень Типових договорів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення і типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення» в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 85 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019р. № 690», містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого частиною першою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення.

Ураховуючи вищенаведене, на підставі статей 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», частини першої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктів 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за №291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КОМУНАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВУ «КРОЛЕВЕЦЬВОДОКАНАЛ»

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Припинити бездіяльність, яка містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунути причини виникнення цього порушення і умови, що йому сприяють шляхом:

1. Укладання зі споживачами договорів про надання послуг централізованого водопостачання та централізованого водовідведення відповідно до Типових договорів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.2019 № 690 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 02.02.2022 № 85 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 липня 2019р. № 690».

2. Інформування споживачів, з якими укладені договори про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення, умови яких не відповідають Типовим договорам, про можливість переукладання та/або внесення змін до них на предмет відповідності Типовим договорам.

Про виконання рекомендацій повідомити в електронному вигляді на електронну адресу Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (e-mail: khrv@amcu.gov.ua) та у паперовому вигляді на адресу Відділу досліджень і розслідувань в Сумській області Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (вул. Харківська, 30/1, м. Суми, Сумська область 40035) в двомісячний строк з дня отримання рекомендацій із наданням копій підтверджуючих документів.

Звертаємо увагу, що згідно з частиною другою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Крім того, відповідно до частини третьої статті 46 вищезазначеного Закону, за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

Голова колегії

Юрій ГЛАДИК